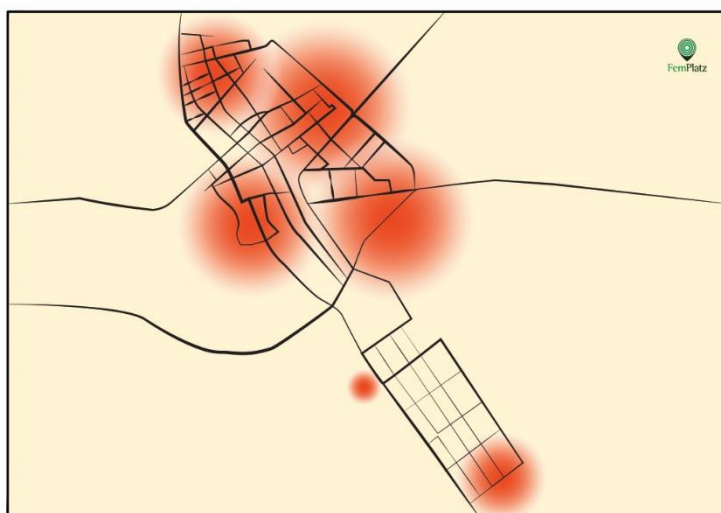


Pančevo – bezbedan grad za žene i devojčice

Dr Vida Vilić

Dr Kosana Beker

Biljana Janjić



**PANČEVO: DEVOJČICE I ŽENE
MAPIRAJU NEBEZBEDNA MESTA**

FemPlatz

Pančevo, decembar 2021. godine

SADRŽAJ

Lista grafikona.....	2
Uvod: o projektu i analizi	3
Rodna perspektiva i sektor bezbednosti	3
Grad Pančevo: ključni elementi ljudske bezbednosti	6
demografske odlike Pančeva.....	6
Bezbednost u lokalnim dokumentima i telima za ravnopravnost	8
Stavovi građanki o lokalnoj bezbednosti	10
Osećaj bezbednosti žena i devojčica u Pančevu	16
Preporuke za unapređenje bezbednosti žena i devojčica u Pančevu	20
Aneks 1: Pozitivni primeri iz prakse drugih gradova	23
Grad Niš	23
Grad Leskovac	24

LISTA GRAFIKONA

Grafikon 1: Broj dece u sukobu sa zakonom 2018, 2019, 2020.

Grafikon 2: Prebivalište ispitanica

Grafikon 3: Starosno doba ispitanica

Grafikon 4: Nivo obrazovanja ispitanica

Grafikon 5: Lična procena materijalnog stanja ispitanica

Grafikon 6: Strah ispitanica od navedenih oblika nasilja

Grafikon 7: Bezbednosni problemi u gradu

Grafikon 8: Mere koje ispitanice preduzimaju za povećanje lične bezbednosti

Grafikon 9: Ko je zaslužan za bezbednost ispitanica?

Grafikon 10: Procena efikasnosti policije u Pančevu

Mapa nebezbednih mesta u Pančevu

UVOD: O PROJEKTU I ANALIZI

Analiza bezbednosti žena i devojčica u Pančevu realizovana je u okviru projekta „Bezbedni gradovi za žene i devojčice” koje sprovodi udruženje građanki FemPlatz uz podršku Misije OEBS-a u Srbiji. Bezbednost žena i devojčica u gradovima predstavlja jedno od ključnih pitanja u suzbijanju rodno zasnovanog nasilja, a jedinice lokalne samouprave imaju veoma važnu ulogu ne samo u sprečavanju nasilja prema ženama i devojčicama, već i u obezbeđivanju visokog nivoa bezbednosti na svojoj teritoriji. Cilj projekta je doprinos poboljšanju bezbednosti žena i unapređenje lokalne saradnje između različitih aktera u oblastima bezbednosti i rodne ravnopravnosti. Projekat realizujemo u Pančevu, Kraljevu i Zemunu.

Ova analiza urađena je kroz nekoliko faza, koje uključuju desk analizu postojećih lokalnih javnih politika u oblasti bezbednosti i rodne ravnopravnosti, kao i rada lokalnih tela, onlajn i telefonsko anketiranje žena i devojčica u Pančevu o osećaju bezbednosti, informativnu sesiju sa različitim akterima (organizacije civilnog društva, lokalni neformalni pokreti, mediji) i sastanke sa predstavnicama lokalne samouprave. Ovaj proces trajao je od avgusta do decembra 2021. godine, a nakon toga izrađene su preporuke za lokalnu samoupravu.

Autorke se zahvaljuju svima koji su učestvovali u ovoj analizi i doprineli formulisanju preporuka za poboljšanje bezbednosti na lokalnom nivou. Organizacija FemPlatz se posebno zahvaljuje Loli Dangubić, Božidaru Dangubiću i Ljubiši Iviću na pomoći pri izradi onlajn mape nebezbednih mesta u Pančevu.

RODNA PERSPEKTIVA I SEKTOR BEZBEDNOSTI

Strah od kriminaliteta posmatra se kao značajan socijalni problem koji ima negativni uticaj na kvalitet života pojedinaca i šire društvene zajednice. Precizne studije o strahu od kriminaliteta služe kao dobar putokaz svim institucijama, grupama i pojedincima koji se bave problemom kriminaliteta. Posebno su značajne za utvrđivanje nivoa ostvarenosti subjektivne dimenzije prava na sigurnost, odnosno, prava da se ljudi osećaju sigurno i zaštićeno od kriminaliteta, kao osnovnog ljudskog prava. Iako na strah od kriminaliteta, pored samog kriminaliteta, utiču i drugi faktori, u savremenom društvu ovo postaje ozbiljan problem, pa se upoznavanje sa njegovim dimenzijama, karakteristikama i uzrocima postavlja kao imperativ u domenu lične i društvene bezbednosti i sigurnosti.¹

1 Konstantinović Vilić, S., Petrušić, N., Žunić, N. (2016) “Strah od kriminaliteta na teritoriji Grada Niša: ispitivanje rodni razlika”, Časopis TEME, g. XL, br. 2, april-jun 2016, str. 662

Prilikom ispitivanja straha od kriminaliteta neophodan je rodni pristup i ukazivanje na moguće razlike u shvatanju stepena ugroženosti kod žena i muškaraca. Dosadašnja istraživanja pokazuju da je kod žena strah od kriminaliteta izraženiji nego kod muškaraca, iako su muškarci znatno češće žrtve krivičnih dela. Ova razlika se najčešće objašnjava činjenicom da krivična dela u kojima su žene češće žrtve (seksualni delikti i nasilje u porodici), u većoj meri izazivaju strah od kriminaliteta. Izraženiji strah od kriminaliteta kod žena može biti posledica percepcije povećanog rizika lične ranjivosti povezanog sa seksualnom prirodom pretnji kojima su bile ili smatraju da će biti izložene. U patrijarhalnom društvu žene se od detinjstva vaspitavaju da veruju da su osetljivije na kriminalitet, zbog čega su njihove životne aktivnosti često ograničene u cilju izbegavanja potencijalne viktimizacije. S druge strane, muškarci se vaspitavaju da budu neustrašivi i da ne priznaju osećanje ranjivosti i straha od kriminaliteta. Smatra se da žene intenzivnije ispoljavaju strah od kriminaliteta jer su u fizičkom smislu znatno ranjivije od većine muškaraca, potencijalnih napadača. Kada se govori o jače ispoljenom strahu od kriminaliteta kod žena, svakako mora da se uzme u obzir njihova rodna uloga, seksualna opresija i jača neformalna socijalna kontrola nad njihovim ponašanjem. Istraživanja pokazuju da je kod žena veći strah od kriminaliteta, pri čemu je najrašireniji strah od seksualnog zlostavljanja, posebno među studentkinjama. Takođe, kod žena je prisutan veći strah od ostalih oblika viktimizacije, poput fizičkog napada ili provala jer mogu dovesti do seksualnog zlostavljanja.

Značajni pokazatelji nivoa bezbednosti u društvu su strah od kriminaliteta, osećanje (ne)sigurnosti, kao i stepen zadovoljstva radom organa formalne društvene kontrole u otkrivanju i procesuiranju krivičnih dela.²

Za uvođenje rodne perspektive u sektor bezbednosti Republike Srbije veliki značaj imala su dva nacionalna akciona plana: Nacionalni akcioni plan (NAP) za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji 2010-2015³ i Nacionalni akcioni plan (NAP) za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji 2017-2020.⁴ Ovi dokumenti Vlade Republike Srbije definišu uključivanje rodne perspektive u sistem odbrane i bezbednosti, što znači, pored ostalog, formiranje institucionalnih tela i mehanizama u cilju promovisanja, unapređivanja i osiguravanja ravnopravnog učešća žena u sistemu odbrane, kao i prevenciju i zaštitu žena od seksualnog uznemiravanja i drugih oblika nasilja. U ovim dokumentima konstatovano je da je **u Srbiji bezbednost žena i devojčica ugrožena zbog siromaštva, diskriminacije, nepoštovanja osnovnih prava i sloboda i rodno zasnovanog nasilja** (nasilja u porodici, seksualnog nasilja, ekonomskog nasilja, trgovine ljudima i dr).

2 Isto, str. 663

3 Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji 2010-2015, ("Službeni glasnik RS" br. 102/2010)

4 Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija – žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji 2017-2020, ("Službeni glasnik RS" br. 53/2017)

Nakon petogodišnje primene prvog Nacionalnog akcionog plana, Politički savet Vlade za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana (2010-2015) ocenio je da je postignut značajan napredak u dostizanju postavljenih ciljeva i da su stvoreni uslovi za unapređenje primene ove rezolucije u narednom petogodišnjem periodu. Razmatrajući najznačajnije postignute rezultate u sprovođenju Nacionalnog akcionog plana u periodu od 2010. do 2015. godine, Politički savet Vlade istakao je da su formirana i funkcionalna skoro sva planirana institucionalna tela i mehanizmi za sprovođenje plana, osim savetnika za rod komandanata nacionalnih kontingenata u multinacionalnim operacijama; postignuta je „vidljivost“ zastupljenosti žena u sistemu bezbednosti, njihovog mesta i uloge u očuvanju mira i bezbednosti u Republici Srbiji; obrazovana su sva institucionalna tela za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana, kao i većina planiranih mehanizama rodne ravnopravnosti; obezbeđena je merljivost učinaka planiranih mera i aktivnosti sadržanih u Nacionalnom akcionom planu uz pomoć indikatora; povećana je ukupna zastupljenost žena u sistemu bezbednosti i ukupna zastupljenost žena u odlučivanju u sistemu bezbednosti; pokrenute su inicijative za izmenu i dopunu postojećih strategijskih i normativnih dokumenata ili za izradu novih dokumenata radi sprečavanja nasilja prema ženama; preduzete su pojedine delotvorne mere za podršku ženama radi boljeg usklađivanja njihove profesionalne i porodične uloge i sl.⁵

Kao opšti cilj NAP 2017-2020. određeno je **unapređenje bezbednosti žena u društvu kroz prevenciju, učestvovanje, zaštitu i oporavak, uz veću uključenost lokalne zajednice**, a sve kroz realizaciju posebnih ciljeva:

1. Unapređena efikasnost i efektivnost rada svih aktera, institucionalnih tela i mehanizama predviđenih za sprovođenje Nacionalnog akcionog plana;
2. Razvijeni mehanizmi prevencije radi povećanja bezbednosti žena u miru, konfliktu i postkonfliktnom oporavku društva u zemlji i u inostranstvu;
3. Povećana zastupljenost, uključenost i odlučivanje žena u svim procesima koji se tiču očuvanja mira i bezbednosti;
4. Unapređeni normativni uslovi i institucionalni kapaciteti za dostupnu i delotvornu zaštitu žena;
5. Unapređen sistem podrške oporavka žena koje su pretrpele bilo koji oblik ugrožavanja bezbednosti u postkonfliktnom oporavku društva, kriznim i vanrednim situacijama.

Republika Srbija je unapređivala normativni okvir zaštite prava žena od diskriminacije u porodičnim odnosima, na radnom mestu i u drugim oblastima počev od 2002. godine, kada je prvi put inkriminisano nasilje u porodici, a u godinama koje su sledile i bračno silovanje i drugi oblici seksualnog nasilja, trgovine ljudima, povrede ravnopravnosti

⁵ Zaključak Vlade 05 broj 337-12773/2016-1 kojim se usvaja Nacionalni akcioni plan za primenu Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija - Žene, mir i bezbednost u Republici Srbiji (2017-2020) ("Sl. glasnik RS", br. 53/2017)

žena i muškaraca. Međutim, državni organi i ustanove koji treba da suzbijaju ove oblike kriminaliteta često ne pružaju delotvornu pravnu zaštitu i odgovarajuću psihosocijalnu pomoć i podršku ženama žrtvama rodno zasnovanog nasilja. Kada se radi o nasilju u porodici, kome su najčešće izložene žene i deca, mehanizmi za suzbijanje ovog oblika kriminaliteta nisu delotvorni i efikasni. I pored odgovarajuće zakonske regulative (krivičnopravna i porodičnopravna zaštita), kao i primera dobre prakse, još uvek ne postoji formalna i jasna institucionalna politika kako postupati sa žrtvama nasilja u porodici. Takođe, postoji nedovoljna obučenost profesionalca za rad sa ženama žrtvama nasilja, nedostaje multisektorska saradnja, saradnja sa organizacijama civilnog društva, posebni programi za podršku ženama žrtvama diskriminacije i nasilja, kao i ograničen pristup besplatnoj pravnoj pomoći.⁶

GRAD PANČEVO: KLJUČNI ELEMENTI LJUDSKE BEZBEDNOSTI

Desk istraživanje ključnih elemenata ljudske bezbednosti u gradu Pančevu uključuje prikaz osnovnih demografskih odlika grada. Analizirana je starost stanovništva, polna struktura, radna sposobnost, stopa nezaposlenosti, visina prosečne zarade 2020. godine i broj korisnika novčane socijalne pomoći na dan 31.12.2020. godine,⁷ zato što ovi parametri mogu da oblikuju kriminalitet u jednoj lokalnoj sredini. Takođe, prikazan je i broj prijavljenih slučajeva nasilja prema deci, broj dece koja su tokom 2020. godine bila u sukobu sa zakonom, broj maloletnih učinilaca krivičnih dela, broj punoletnih pravnosnažno osuđenih lica prema mestu izvršenja dela i broj punoletnih lica pravnosnažno osuđenih za krivično delo krađe prema mestu izvršenja krivičnog dela.⁸ Analizirano je i postojanje lokalnih dokumenata koji se odnose na bezbednost građana i građanki, postojanje strategija za rodnu ravnopravnost, formiranje stalnih radnih tela za rodnu ravnopravnost ili tela za bezbednost na nivou lokalne samouprave.

DEMOGRAFSKE ODLIKE PANČEVA

Pančevo je četvrti grad u Vojvodini po broju stanovnika. Prema podacima sa Popisa stanovništva iz 2011. godine, u Pančevu živi 76.203 stanovnika, a na teritoriji grada

6 Konstantinović Vilić, S., Petrušić, N., Žunić, N. (2016) "Strah od kriminaliteta na teritoriji Grada Niša: ispitivanje rodni razlika", Časopis TEME, g. XL, br. 2, april-jun 2016, str. 663

7 DevInfo baza, Profil Pančeva, 2021,

http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Pancevo_EURSRB001002002001.pdf, str. 11

8 DevInfo baza, Profil Pančeva, 2021,

http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Pancevo_EURSRB001002002001.pdf, str. 13

Pančeva 123.414 stanovnika.⁹ Prema popisu iz 2011. godine, u Pančevu je bilo 63.078 punoletnih stanovnika/ca, a prosečna starost stanovništva iznosi 41,5 godina (40 kod muškaraca i 42,8 kod žena). U ukupnom broju umrlih 59,8% su stanovnici/ce starosti između 65-84 godina (udeo muškaraca je 51%, a žena 49%). Prosečna starost umrlih muškaraca u Južnobanatskom okrugu je 70,44 godine, a umrlih žena 76,27 godine, što odgovara približno prosečnoj starosti umrlih na nivou Republike Srbije.¹⁰

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku iz 2020. godine, ukupan broj stanovnika u Pančevu je 118.971 lica, ali je prosečna starost porasla na 43 godine,¹¹ Prema podacima iz 2020. godine, broj radno sposobnog stanovništva, starosti od 15-64 godine je 77.688, a broj žena i muškaraca je gotovo podjednak (38.830 žena i 38.858 muškaraca).¹² Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u toku 2020. godine iznosila je 59.363 dinara.¹³

Kako nezaposlenost može da bude jedan od uzroka nasilja u društvu, bitno je napomenuti da je prema podacima iz 2020. godine, broj zaposlenih prema opštini rada 32.017, a prema opštini prebivališta 38.873. U istoj godini, prema podacima Nacionalne službe za zapošljavanje bilo je 6.328 registrovanih nezaposlenih lica.¹⁴ Polna struktura zaposlenih prema opštini prebivališta za period 2018-2020 pokazuje razlike u broju zaposlenih žena i muškaraca (npr. za 2020. godinu, broj zaposlenih žena bio je 17.734 a muškaraca 21.139). Međutim, razlika je drastičnija po pitanju nezaposlenosti, pa je u 2020. godini bilo nezaposleno 3.808 žena i 2.512 muškaraca.¹⁵ Broj korisnika novčane socijalne pomoći na dan 31.12.2020. godine prema Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja je iznosio 1.925 lica.¹⁶

Podaci za 2020. godinu:

Broj prijavljenih slučajeva nasilja prema deci: 48

Broj prijavljenih slučajeva nasilja prema ženama: 499

(Republički zavod za socijalnu zaštitu)

9 Strategija razvoja grada Pančeva 2014-2020. godine, dostupno na <http://www.pancevo.rs/lokalna-samouprava/strategija-razvoja-grad/>, str. 15

10 Demografsko-zdravstvena situacija i organizacija zdravstvene službe u Južnobanatskom okrugu, <https://www.zjzpa.org.rs/demografija/>

11 DevInfo baza, Profil Pančeva, 2021, http://devinfo.stat.gov.rs/SerbiaProfileLauncher/files/profiles/sr/1/DI_Profil_Pancevo_EURSRB001002002001.pdf, str. 2

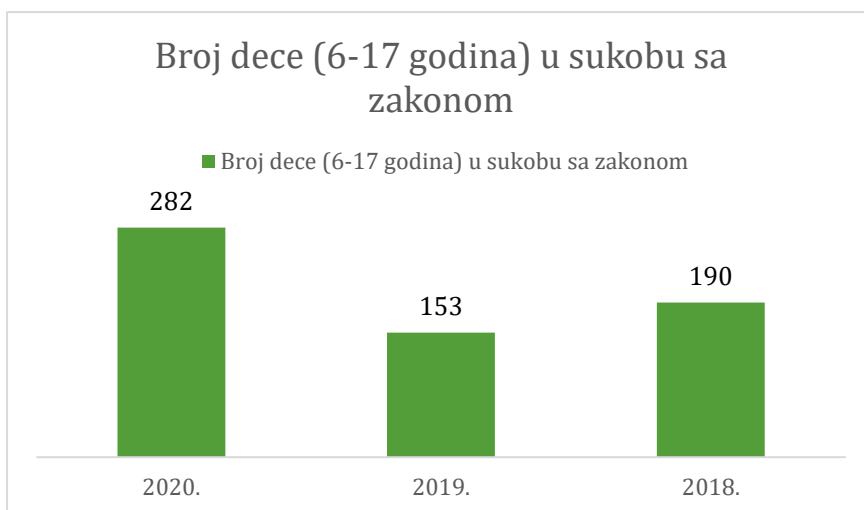
12 Ibid

13 Ibid, str.4

14 Ibid

15 Ibid

16 Ibid, str.11



Tokom 2020. godine, broj dece od 6 do 17 godina u sukobu sa zakonom značajno se povećao u odnosu na prethodne godine. (282 u 2020, 153 u 2019, 190 u 2018. godini).¹⁷

Grafikon 1: Broj dece u sukobu sa zakonom 2018, 2019. i 2020.

Prema Statistici pravosuđa, tokom 2020. godine, prema mestu izvršenja krivičnog dela, bilo je 51 maloletnih učinilaca krivičnih dela starosti od 14 do 17 godina kojima su izrečene krivične sankcije; 491 punoletnih pravnosnažno osuđenih lica i 143 pravnosnažno punoletnih lica osuđenih za krivično delo krađe.¹⁸

BEZBEDNOST U LOKALNIM DOKUMENTIMA I TELIMA ZA RAVNOPRAVNOST

Statut grada Pančeva¹⁹ donet je 2008. godine, a menjan je 2009, 2012. i 2013. godine. Statutom su formirana stalna radna tela Skupštine grada, čiji se članovi biraju iz redova odbornika, stručnjaka iz određenih oblasti i građana.

Na nivou grada formiran je **Savet za rodnu ravnopravnost**.²⁰ Ovo radno telo razmatra predloge odluka i drugih opštih akata, kao i druga pitanja iz nadležnosti grada sa aspekta ravnopravnosti i jednakih mogućnosti muškaraca i žena. Savet za rodnu ravnopravnost podstiče razvojne aktivnosti u oblasti ravnopravnosti polova u svim oblastima javnog, društvenog i privrednog života i predlaže mere koje doprinose rodnoj ravnopravnosti. Savet za rodnu ravnopravnost ima predsednika, zamenika predsednika i sedam članova koje bira i razrešava Skupština, iz redova odbornika i građana.

¹⁷ Ibid, str.12

¹⁸ Ibid, str.13

¹⁹ Statut grada Pančeva, dostupno na <http://www.pancevo.rs/dokumenta/statut-grada-panceva/>

²⁰ Grad Pančevo, Stalna radna tela skupštine grada, dostupno na: <http://www.pancevo.rs/lokalna-samouprava/skupstina/stalna-radna-tela-skupstine-grada/>

Zakonom o rodnoj ravnopravnosti propisana je obaveza organa javne vlasti koji imaju više od 50 zaposlenih i radno angažovanih osoba da odredi lice zaduženo za rodnu ravnopravnost.²¹ Definisano je da osoba zadužena za rodnu ravnopravnost prati sprovođenje politika i mera za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti iz delokruga organa u kojem su zaposleni; prati stanje o polnoj strukturi zaposlenih i radno angažovanih lica u organu u kome su određeni i sastavlja izveštaje o utvrđenom stanju u pogledu dostignutog nivoa ostvarivanja rodne ravnopravnosti u oblasti iz delokruga organa; dostavlja izveštaje rukovodiocu organa, koje organ javne vlasti, nakon donošenja, dostavlja ministarstvu; saraduje sa ministarstvom i telima za rodnu ravnopravnost na pitanjima značajnim za ostvarivanje i unapređivanje rodne ravnopravnosti; priprema podatke, analize i materijale potrebne za rad tela za rodnu ravnopravnost. Takođe, u skladu sa ovim zakonom, potrebno je da jedinice lokalne samouprave formiraju Komisiju za rodnu ravnopravnost i Savet za rodnu ravnopravnost.

Skupština grada Pančeva donela je Strategiju razvoja grada Pančeva 2014-2020. godina, koja predstavlja novu generaciju strateških dokumenata na teritoriji Republike Srbije i po oceni eksperata jedan je od najboljih planova ove vrste u Srbiji.²²

Strategija razvoja opštine Pančevo 2007-2025. godine²³ je krovni strateški dokument pripreman tokom 2004. i 2005. godine koji je Skupština opštine Pančeva usvojila 2007. godine. Operativna verzija Strategija razvoja opštine Pančevo 2007-2025. tretirala je sedam prioriteta (dimenzija): institucionalna infrastruktura, ekonomski razvoj i zapošljavanje, saobraćaj, društveni razvoj, prostorno i urbanističko planiranje, zaštita životne sredine i smanjenje siromaštva. Bezbednost nigde nije posebno prepoznata.

Skupština grada usvojila je i Akcioni plan za 2020. godinu²⁴ uz Strategiju razvoja grada Pančeva 2014-2020. U ovom dokumentu, bezbednost nije prepoznata kao strateški prioritet. U okviru strateškog prioriteta 9: Unapređenje socijalno-ekonomskog položaja društveno osetljivih grupa navedeno je unapređivanje ostvarivanja i zaštite ljudskih prava (9.3), a jedna od aktivnosti su edukacije protiv trgovine ljudima i kršenja ljudskih prava (9.3.1) sa očekivanim rezultatima promovisanja zaštite ljudskih prava, održavanja manifestacije Svetskog dana borbe protiv trgovine ljudima i održavanja dečijeg sajma prevencije trgovine ljudima.

21 Član 64. Zakona o rodnoj ravnopravnosti, „Sl. glasnik RS“, br. 52/2021

22 Strategija razvoja grada Pančeva 2014-2020. godine, dostupno na <http://www.pancevo.rs/lokalna-samouprava/strategija-razvoja-grada/>

23 Strategija razvoja opštine Pančevo 2007-2025 godine, http://www.pancevo.rs/?wpfb_dl=886

24 Strategija razvoja grada Pančeva 2014-2020; Akcioni plan za 2020. godinu, http://www.pancevo.rs/?wpfb_dl=3811

Skupština grada Pančeva usvojila je i Strategiju bezbednosti saobraćaja grada Pančeva za period 2019-2023. godine i predlog akcionog plana za sprovođenje strategije²⁵ sa trajnim zadatkom podsticanja, organizovanja i usklađivanja poslova bezbednosti saobraćaja na putevima iz nadležnosti grada Pančeva.

Skupština grada Pančeva je formirala Lokalni savet roditelja,²⁶ koji, između ostalog, ima zadatak da zastupa interese dece i učenika u situacijama koje su od značaja za unapređivanje njihovog obrazovanja, vaspitanja, **bezbednosti i dobrobiti na teritoriji grada.**

U trenutku pisanja ove analize, grad Pančevo je objavio izradu Plana razvoja grada Pančeva za period 2022-2028. godine, a kao prioritetne oblasti analize i planiranja utvrđene su programsko budžetiranje, privredni razvoj, socijalni razvoj, infrastruktura i urbanističko planiranje, lokalna uprava i komunalne delatnosti, zaštita životne sredine.²⁷

STAVOVI GRAĐANKI O LOKALNOJ BEZBEDNOSTI

Zahvaljujući opsežnom naučnom posmatranju na međunarodnom i komparativnom planu, strah od kriminaliteta smešten je u javni diskurs i značajna je politička tema koja unosi promene u zajednicu. Istraživanja su usredsređena na otkrivanje predviđanja straha od kriminaliteta ili onih sociodemografskih i drugih obeležja koja znatno koreliraju sa pokazateljima straha od kriminaliteta. Utvrđeno je da pol ispitanika predstavlja jedan od najznačajnijih faktora predviđanja straha od kriminaliteta.²⁸

Retka istraživanja realizovana u Srbiji potvrdila su povezanost pola sa osećanjem straha od kriminaliteta. U Srbiji je prvo istraživanje straha od kriminaliteta sprovedeno 1988. godine u Beogradu putem ankete sa 400 ispitanika/ispitanica.²⁹ Slično istraživanje sprovedeno je u Nišu 2015. godine.³⁰

Za potrebe analize bezbednosti žena i devojčica, anketirano je ukupno 157 žena sa prebivalištem na teritoriji grada Pančeva, Kraljeva i opštine Zemun. Podaci su

25 Strategiju bezbednosti saobraćaja grada Pančeva za period 2019 – 2023 i predlog Akcionog plana za sprovođenje strategije, http://www.pancevo.rs/?wpfb_dl=3324

26 U skladu sa Pravilnikom o opštinskom savetu roditelja, „Sl. glasnik RS“, br. 72/2018

27 Plan razvoja grada Pančeva 2022-2028. godine, dostupno na <http://www.pancevo.rs/plan-razvoja-grada-panceva-2022-2028/>

28 Konstantinović Vilić, S., Petrušić, N., Žunić, N. (2016) „Strah od kriminaliteta na teritoriji Grada Niša: ispitivanje rodni razlika”, časopis TEME, g. XL, br. 2, april-jun 2016, str. 664

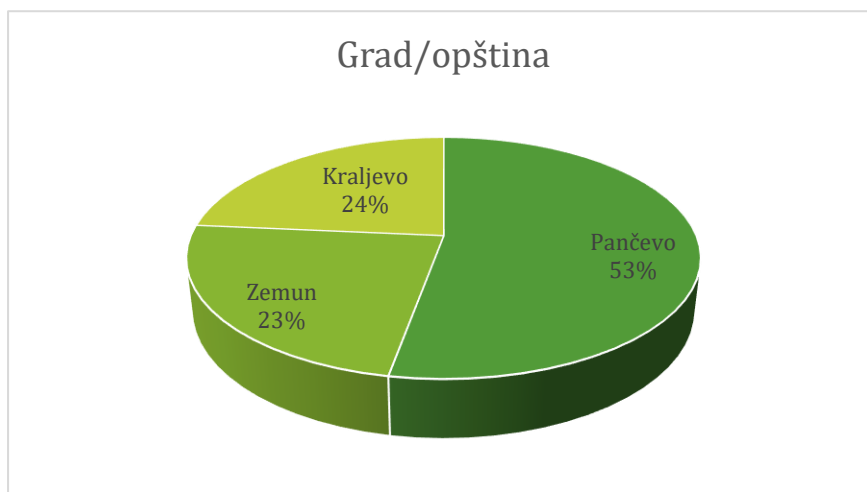
29 Nikolić Ristanović, V. (1990). „Strah od kriminaliteta u Beogradu”, Zbornik instituta za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd: Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, str. 343– 344.

30 Istraživanje je sprovedeno u okviru šireg projekta „Ka rodno osetljivoj strategiji bezbednosti grada Niša”, koji je realizovao stručni tim Ženskog istraživačkog centra za edukaciju i komunikaciju iz Niša, uz finansijsku pomoć OSCE Mission to Serbia Democratization Department DEMSEC, a rezultati istraživanja predstavljani su u Konstantinović Vilić, S., Petrušić, N., Žunić, N. (2016) “Strah od kriminaliteta na teritoriji Grada Niša: ispitivanje rodni razlika”, Časopis TEME, g. XL, br. 2, april-jun 2016, str. 668-674.

prikupljeni korišćenjem onlajn ankete, metodom anketiranja ispitanica preko interneta i društvenih mreža na osnovu posebno sačinjenog upitnika. Upitnik je distribuiran putem društvenih mreža i mejling lista. Po završetku onlajn anketiranja, dodatno su telefonom anketirane žene iz uzrasnih kategorija u kojima je bilo najmanje odgovora. Anketiranje je sprovedeno od avgusta do oktobra 2021. godine. Izabrana metoda ne predstavlja reprezentativan uzorak, a dodatno ograničenje je odabir onlajn ankete za prikupljanje mišljenja i osećaja bezbednosti žena. Onlajn anketa dostupna je samo devojkama/ženama koje koriste internet, imaju tehničke veštine za popunjavanje onlajn upitnika, prate rad organizacije FemPlatz i partnerskih organizacija. Rezultate treba posmatrati kao ilustraciju stavova devojčica i žena i kao okvirni vodič za davanje preporuka i predloga za unapređenje bezbednosti u lokalnoj zajednici.

Anketirano je ukupno 157 ispitanica ženskog pola koji imaju prebivalište na teritoriji gradova Pančevo i Kraljevo i na teritoriji opštine Zemun, a 91,1% ispitanica živi u gradskoj sredini (91,1%).

Grafikon 2: Prebivalište ispitanica

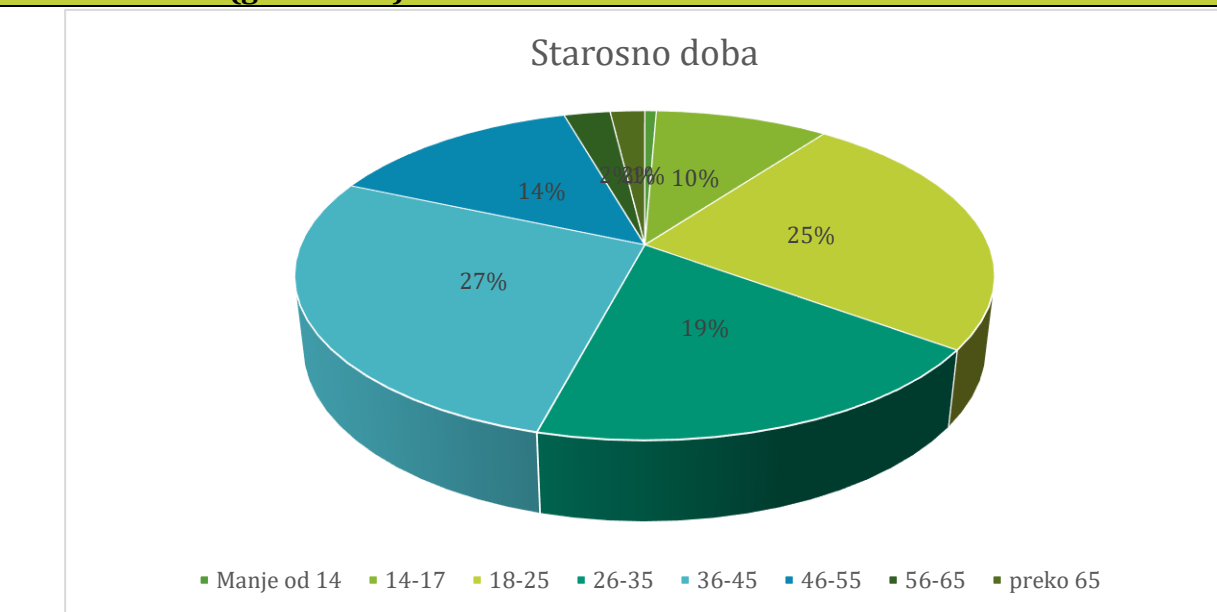


Najveći broj ispitanica je u starosnoj grupi od 36 do 45 godina dok je najmanje žena preko 65 godina i devojčica ispod 14 godina. Više od polovine žena u uzorku ima visoko obrazovanje (53,5%), zatim srednje (31,8%), dok je najmanje žena sa

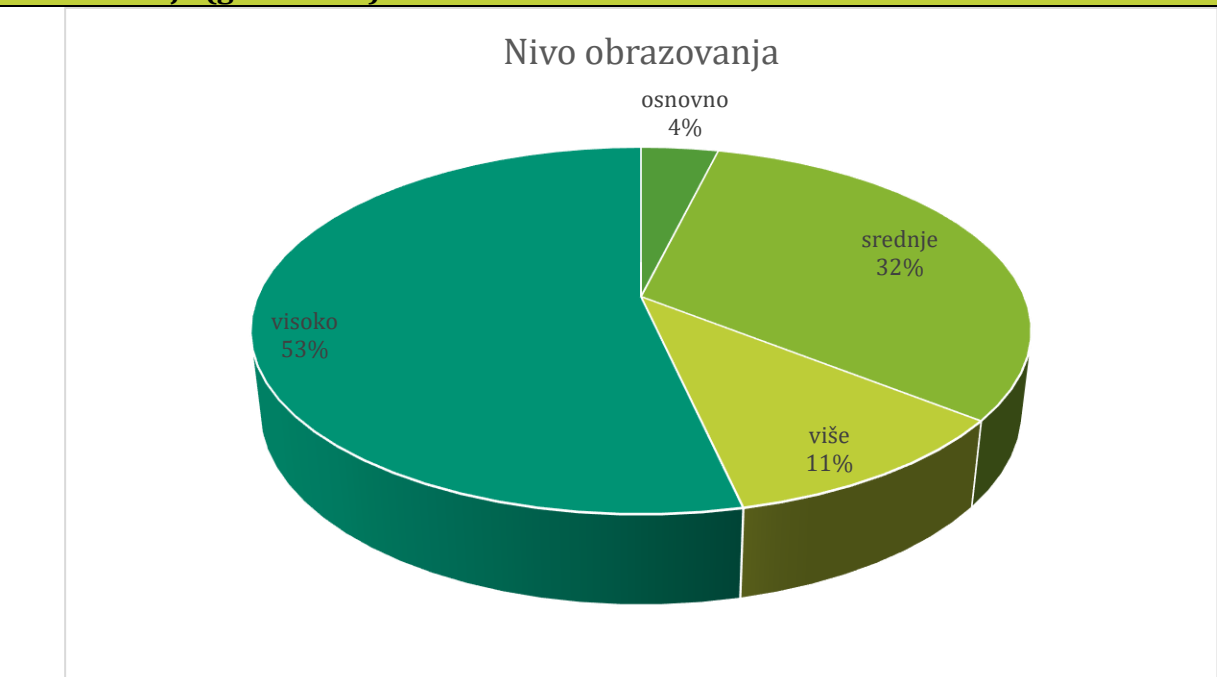
višim (10,8%) i osnovnim obrazovanjem (3,8%). Skoro polovina (45,3%) je zaposlena na neodređeno vreme, a 22,9% su učenice/studentkinje. Najveći broj ispitanica svoje materijalno stanje opisuje kao osrednje (43,79%) i dobro (42,7%).

Demografski podaci

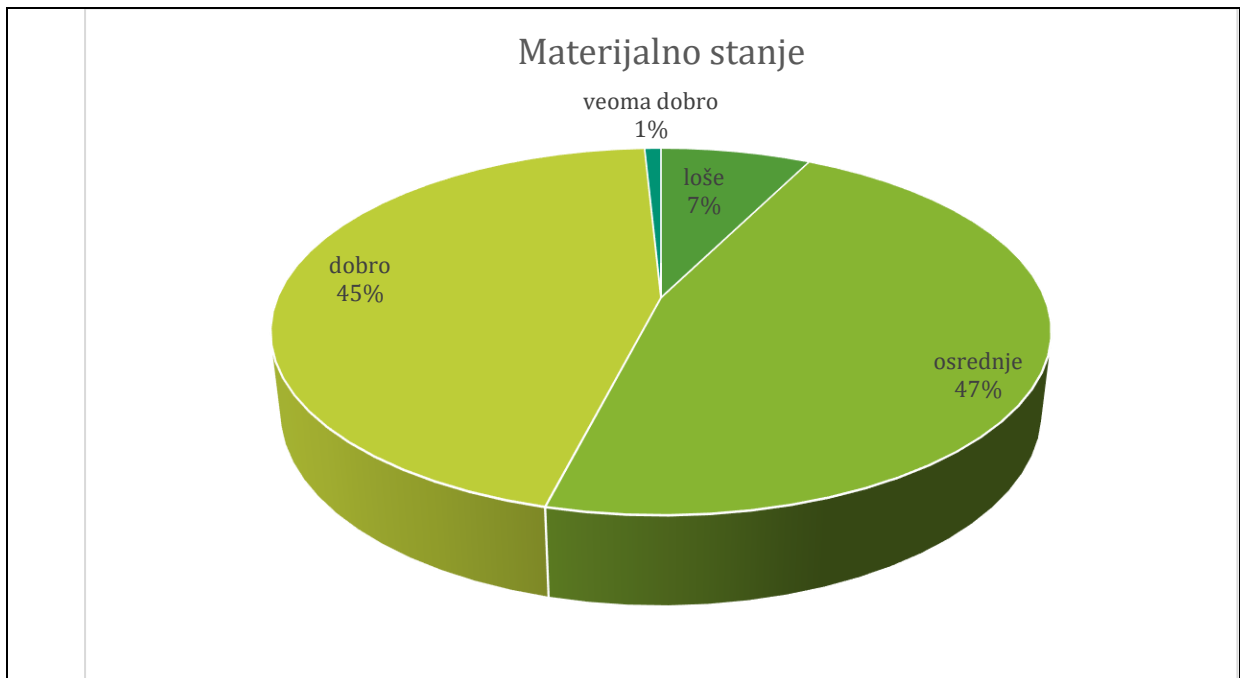
Starosno doba (grafikon 3)



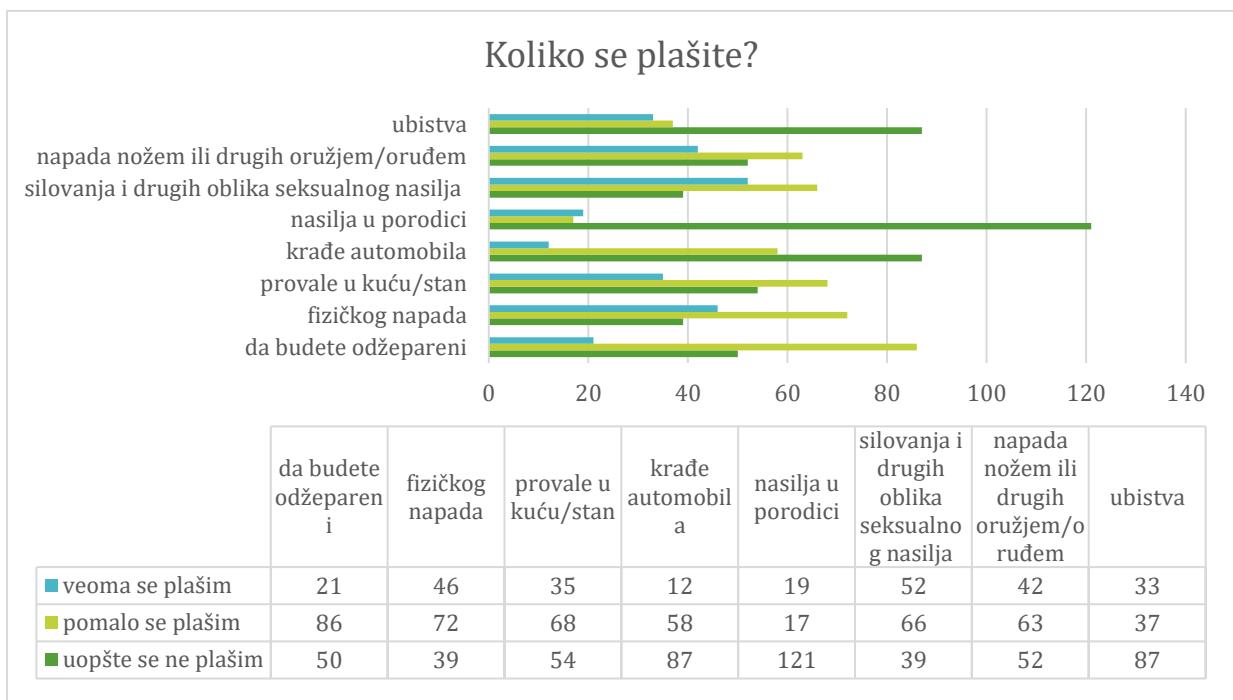
Obrazovanje (grafikon 4)



Procena materijalnog stanja (grafikon 5)

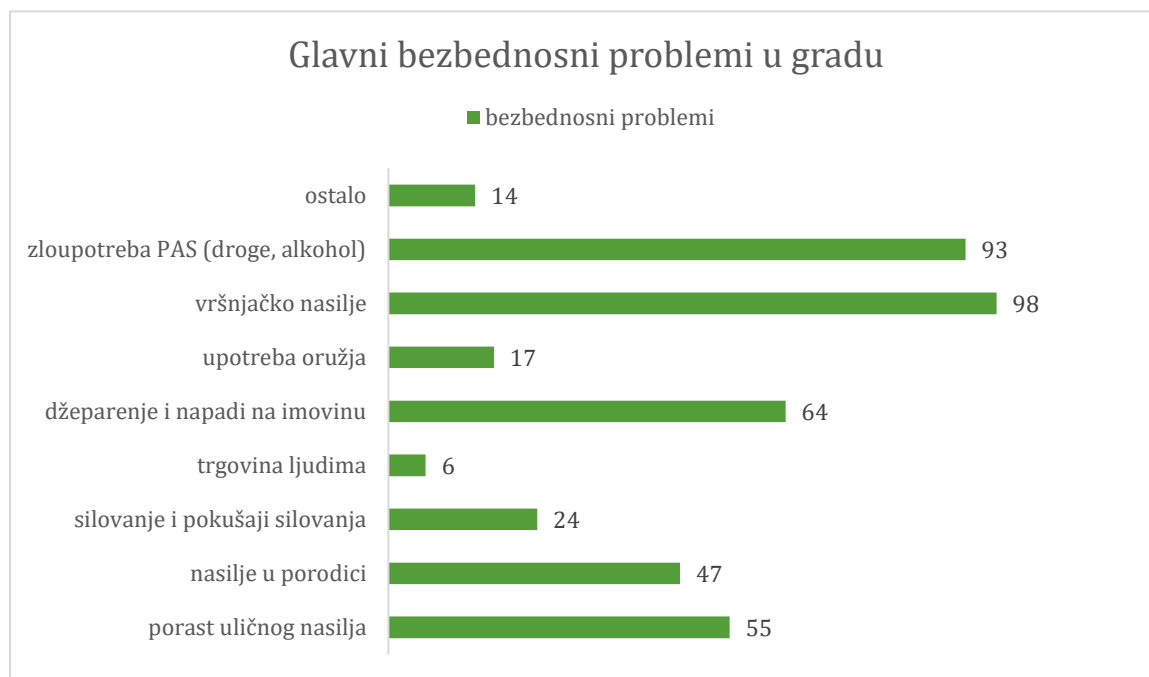


Preko polovine ispitanica navodi da se oseća pomalo/ponekad nebezbedno (52,2%) u svom gradu s tim što postoji značajna razlika između gradova – u Pančevu, 44,5% žena se ponekad oseća nebezbedno nasuprot 67,5% žena u Kraljevu i Zemunu. U ukupnom uzorku, samo 8,3% žena se oseća sasvim bezbedno. Takođe, 51,6% ispitanica navodi da se ponekad plaše da noću same idu kroz svoje naselje ili grad.



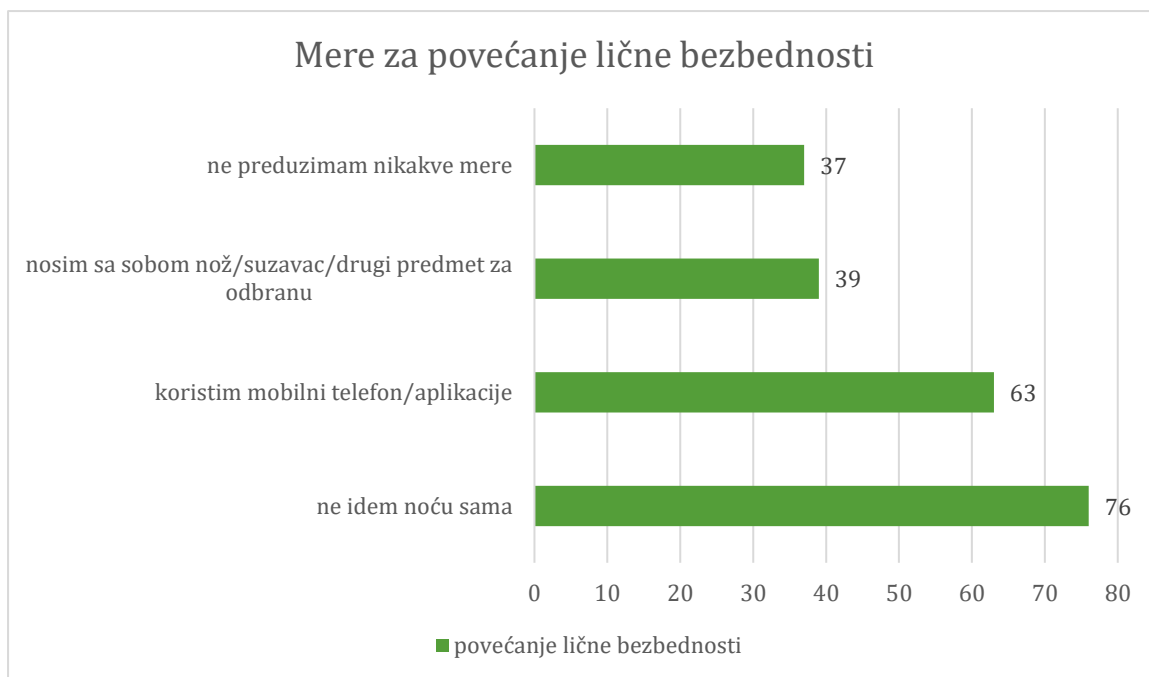
Grafikon 6: Strah ispitanica od navedenih oblika nasilja

U ovom uzorku, čak 77% žena se uopšte ne plaši nasilja u porodici, ali navode da se veoma plaše silovanja i drugih oblika seksualnog nasilja, fizičkog napada i napada nožem ili drugim oružjem. Upadljivo je da najveći broj žena ističe da se pomalo plaši gotovo svakog od ponuđenih oblika nasilja. Međutim, procenjuju da su vršnjačko nasilje, zloupotreba psihoaktivnih supstanci, džeparenje i napad na imovinu najvažniji bezbednosni problemi u njihovom gradu. Pored toga, dodale su i probleme kao što su seksualno uznemiravanje, napadi i otimanje na ulici, strah od uličnih životinja, nasilnička vožnja.



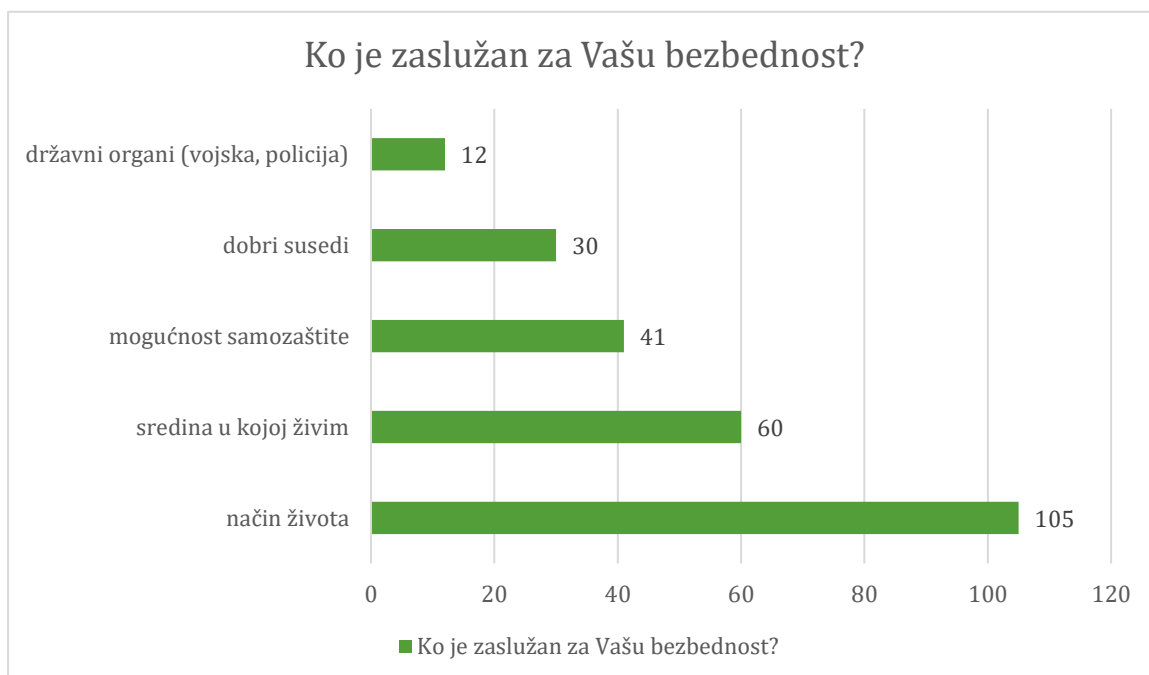
Grafikon 7: Bezbednosni problemi u gradu

Kako bi osigurale sopstvenu bezbednost, najveći broj žena navodi da ne idu noću same (48,4%), koriste mobilni telefon/aplikacije (40,1%), nose sa sobom nož/suzavac ili drugi predmet za odbranu (24,8%). Dodaju i da uglavnom idu kolima, drže ključeve u ruci, trude se da noću ne zalaze u neprometne delove grada, idu dobro osvetljenim ulicama i u rukama drže telefon, idu biciklom jer procenjuju da ih je tako teže zaustaviti i pratiti, ali i izbegavaju gradski prevoz.



Grafikon 8: Mere koje ispitanice preduzimaju za povećanje lične bezbednosti

Najveći broj žena i devojčica procenjuje da je za njihovu ličnu bezbednost zaslužan način života (66,9% odgovora), ali i sredina u kojoj žive, mogućnost samozaštite i dobri susedi, a kao dodatnu podršku navode i roditelje, prijatelje, porodicu. Tek 7,6% ispitanica procenjuje da su državni organi (policija, vojska) zaslužni za njihovu bezbednost.



Grafikon 9: Ko je zaslužan za bezbednost ispitanica?

OSEĆAJ BEZBEDNOSTI ŽENA I DEVOJČICA U PANČEVU

Uzorak čine 83 ispitanice različitog uzrasta, bračnog statusa i obrazovanja. Samo tri ispitanice u ovom uzorku žive na selu, a sve ostale u gradskoj sredini. Većina je starosti između 36-45 godina (21), a zatim starosti između 18-25 (18) dok je najmanje ispitanica je iz starosne grupe preko 65 godina (dve ispitanice) i sa manje od 14 godina (jedna ispitanica).

Najveći broj ispitanica je sa visokim obrazovanjem (42) i zaposleno je na neodređeno vreme (35 ispitanica). U anketi je učestvovala i 21 učenica/studentkinja iz Pančeva, tri preduzetnice, dve penzionerke, jedna frilenserka i osam nezaposlenih žena. Ispitanice su svoje materijalno stanje ocenile kao osrednje (34) i dobro (27).

Upitane za osećaj bezbednosti u gradu, 44,6% ispitanica navodi da se ponekad osećaju nebezbedno, dok se 41% oseća prilično bezbedno. Međutim, kada smo ih pitale da li se plaše da noću idu same kroz svoje naselje/grad, samo 22,9% ispitanica navodi da se uopšte ne plaše. Najveći broj žena/devojčica u ovom uzorku se plaši džeparenja i fizičkih napada.

Osećam se pomalo nebezbedno u Pančevu. Ponekad se plašim se da noću idem kroz grad sama, a veoma se plašim provale u stan gde živim, napada nožem, ubistva, nasilja u porodici, silovanja i seksualnog napada. Pomalo me je strah da budem odžeparena ili fizički napadnuta. Kako bi se osećala bezbednije, ne idem noću sama u grad i nosim sa sobom mobilni telefon. Gradskoj upravi bih preporučila da poboljša osvetljenje u gradu kao i da instalira kamere na ulicama gde je nebezbedno a sada ih nema (Ispitanica mlađa od 14 godina, živi sa roditeljima, ide u osnovnu školu)

Kako bi povećale svoju ličnu bezbednost, svaka šesta žena navodi da ne ide noću sama, a svaka deveta žena/devojčica ili koristi mobilni telefon/aplikacije ili nosi suzavac i neki drugi predmet za samoodbranu.

Ne preduzimam nikakve mere, Ne znam ni šta bih preduzela. Ne želim da nosim oružje. Morala bih da držim telefon u ruci, ako želim da koristim aplikacije. A želim da budem bezbedna, da se bez straha noću krećem sama.

Uglavnom idem kolima.

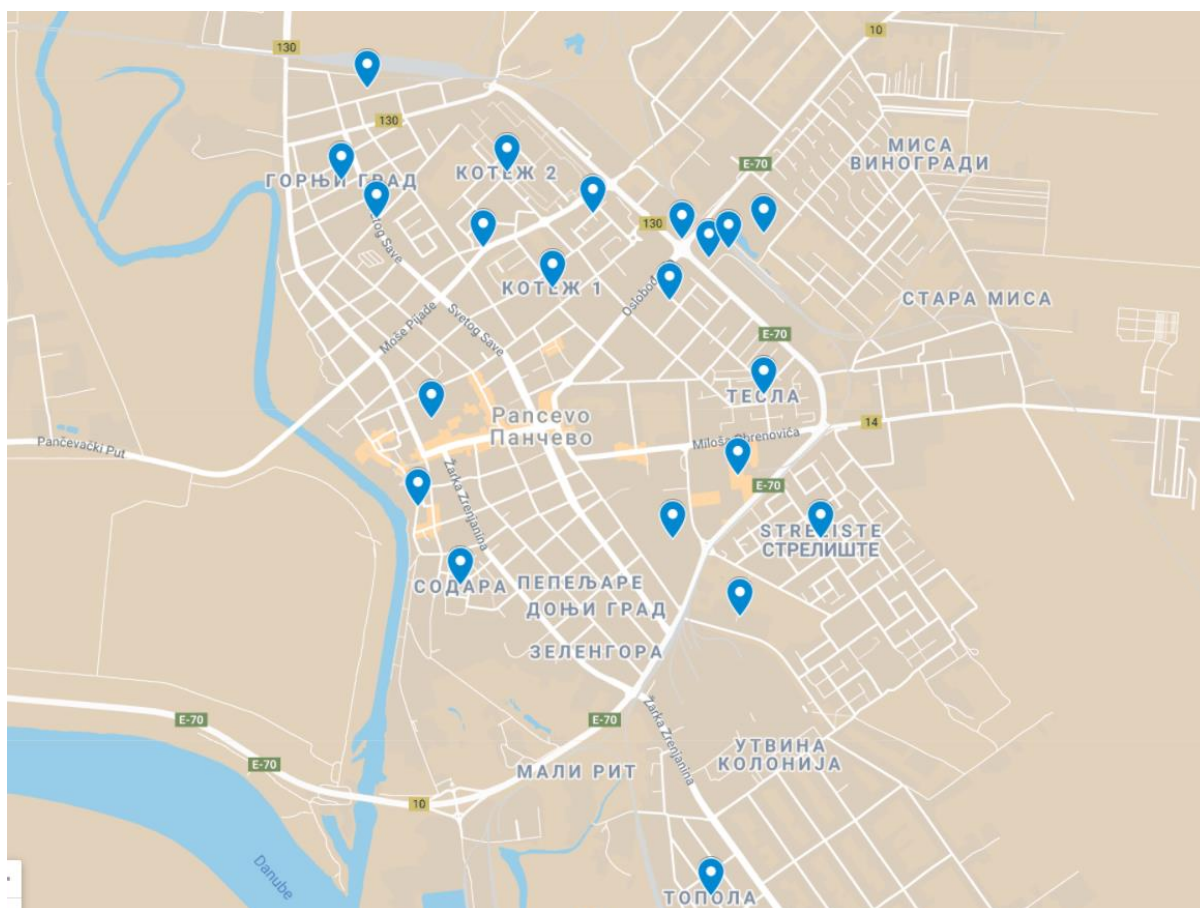
Držim ključeve između prstiju jer se uvek iznenadim tog osećaja straha koje mi probude te creepy ulice.

Trećina ispitanica iz Pančeva smatra da je za njihovu ličnu bezbednost najbitniji njihov način života (25), a najveći broj njih smatra da je policija u njihovom gradu osrednje efikasna.



Grafikon 10: Procena efikasnosti policije u Pančevu

Upitane da li smatraju da u Pančevu postoje mesta koja smatraju posebno nebezbednim, devojčice i žene uglavnom navode da ulice nisu dobro osvetljene, da se izuzetno plaše dok hodaju mračnim ulicama gde se osećaju nebezbedno, kao i da su gradski autobusi noću nebezbedni. Posebno je zabrinjavajuće što su čitava naselja obeležena kao nebezbedna. Detaljan pregled nebezbednih mesta u Pančevu koja su obeležile devojčice i žene koje su učestvovalе u istraživanju može se videti na [ovoj onlajn mapi](#).



Mapa nebezbednih mesta u Pančevu

Mapirajući konkretne delove Pančeva koje smatraju nebezbednim, ispitanice su navele:

- od Hale sportova prema naselju Vojlovica (veoma mračno)
- kod nekadašnje benzinske pumpe u Spoljnostarčevačkoj ulici
- Naselje Tesla
- Gradski park i drugi parkovi
- Deo ispod nadvožnjaka ka Misi i neki delovi Mise
- Veliki parkinzi
- Kej Radoja Dakića
- Naselje Margita
- Kotež 1 i 2
- Buvljak i nadvožnjak ka jabučkom putu
- Dudara
- Ulica Ivana Milutinovića ili Stevice Jovanovića (kaldrmisani deo od Svetog Save do Sindelićeve)
- Naselje Sodara, posebno neosvetljeni ulazi oko zgrada, igralište iza vrtića „Pupoljak“, pijaca
- TC Big
- Sportski centar Mladost

- Okolina Doma Spomenak
- Okolina Katoličkog groblja
- Deo oko železničke stanice Predgrađe, od Hercegovačke do Stevana Šupljikca
- Naselje Topola
- Park između Belocrkvanske i Kovinske
- Ulica Ive Kurjačkog prema kasarni

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE BEZBEDNOSTI ŽENA I DEVOJČICA U PANČEVU

Preporuke za poboljšanje bezbednosti žena i devojčica u Pančevu, dobijene kroz pregled lokalnih dokumenata, anketu i dodatne razgovore sa građankama Pančeva mogu se grupisati u nekoliko kategorija:

PREVENTIVNE AKTIVNOSTI

- Promocija nenasilja, tolerancije i poboljšanja bezbednosti među mladima (nasilje u porodici, vršnjačko i digitalno nasilje, seksualno nasilje...):
 - ➔ podržati i finansirati projekte organizacija civilnog društva i drugih aktera za realizaciju radionica sa mladima na temu bezbednosti u kontekstu rodne ravnopravnosti³¹
 - ➔ organizovati kampanje o povećanju bezbednosti i sprečavanja nasilja čija su ciljna grupa mladi (na primer, onlajn kampanje na društvenim mrežama koje mladi najviše koriste)
- Jačati građansku svest za međusobnu podršku i međugeneracijsku solidarnost:
 - ➔ Informativne kampanje u lokalnim medijima
 - ➔ Radionice o međugeneracijskoj podršci i solidarnosti, posebno sa mladima

POBOLJŠANJE INFRASTRUKTURE

- Mračne ulice i delovi grada stvaraju značajan osećaj nebezbednosti devojčicama i ženama u gradu. Potrebno je osigurati da svuda postoji adekvatno i funkcionalno ulično osvetljenje, kao i brza reakcija javno komunalnih preduzeća po prijavama građana/građanki u vezi sa osvetljenjem.
- Urediti trotoare i prilaze, a posebno kontrolisati prilaze gradilištima. Urediti „prečice“, neutabane staze, neasfaltirane ulice koje građani (naročito mladi) koriste kako bi brže stigli do kuće.
- Vozne stanice su drastično zanemarene i noću predstavljaju jako opasna mesta – postavljanje osvetljenja, čišćenje i uklanjanje otpada, renoviranje stanica.
- Redovno održavanje dečijih igrališta, koja često propadaju nakon izgradnje ili se u večernjim satima pretvaraju u nebezbedna mesta.
- Održavati javna mesta čistim, osvetljenim, uređenim, po potrebi ograđenim.
- Obezbediti da postavljene kamere ne ugrožavaju privatnost građana i građanki.

31 Različite organizacije civilnog društva u Pančevu organizuju obuke, radionice, seminare za mlade koji se mogu uzeti kao pozitivan primer iz prakse (na primer, Kompas – kreativni omladinski centar Pančeva za borbu protiv side, CETRA Centar za edukaciju i transparentnost, Sinhro, Crveni krst, FemPlatz). Crveni krst realizuje program Promocija humanih vrednosti koji ima za cilj smanjenje nasilja, razvoj tolerancije i razumevanje različitosti među mladima, a jedna od tema je i rodna ravnopravnost.

Preporuke za javni prevoz u Pančevu (Pantransport doo)

- bolje regulisati večernji/noćni prevoz, pogotovo za sela i naselja udaljena od centra, odnosno, obezbediti veći broj linija ili češće polaske;
- autobuska stajališta transformisati u sigurne punktove, kroz postavljanje osvetljenja, kamera, usb priključaka i interneta, instaliranje SOS dugmeta;
- usvojiti jasne procedure za prevenciju i reagovanje na seksualno uznemiravanje i nasilje prema ženama u javnom prevozu.

RAD LOKALNIH USTANOVA I INSTITUCIJA

- Prepoznavanje teme bezbednosti, posebno u kontekstu rodne ravnopravnosti, u lokalnim javnim politikama, uključujući Plan razvoja grada Pančeva 2022-2028. i lokalnih akcionih planova za rodnu ravnopravnost.
- Jasnija i češća komunikacije organa lokalne samouprave i građana/građanki kako bi stvorili odnos poverenja i sigurnosti za obraćanje kada je to potrebno:
 - ➔ Informativni tekstovi o bezbednosti i nadležnosti gradskih organa u lokalnim medijima
 - ➔ Otvorena vrata ili tematski sastanci sa građankama na temu poboljšanja bezbednosti.
- Mapiranje realnih potreba građana i građanki pri planiranju svake lokalne javne politike, kroz javne diskusije, fokus grupe, razgovore.
- Redovno informisanje građana i građanki o statistici napada ili ugrožavanja bezbednosti: pregled podataka na mesečnom ili kvartalnom nivou objavljena u lokalnim medijima ili na internet prezentaciji grada
- Javno dostupne i organizovane liste telefonskih brojeva sa informacijama kome građanke/građani mogu da se obrate u situacijama nasilja i pretnje po bezbednost.
- Adekvatno zbrinjavanje uličnih životinja, sprečavanje zlostavljanja uličnih životinja; bolja kontrola da li su ljubimci pušteni bez nadzora i/ili povoca.

Jedna od ključnih preporuka je da predstavnici/ce lokalne samouprave i lokalnih ustanova aktivno uključuju devojčice i žene u procese mapiranja potreba i planiranja mera za poboljšanje bezbednosti u gradu, kroz razgovore o potrebama da bi se osećale bezbednije. Potrebno je redovno organizovati konsultacije na ove teme, odnosno, u svim fazama pripreme, planiranja, izrade, procene uspešnosti gradskih javnih politika, a ne samo tokom obaveznih javnih rasprava regulisanih zakonima.

Predlozi za poboljšanje bezbednosti odnose se i na ustanove čiji je rad regulisan na nacionalnom nivou, prvenstveno na policiju. Žene i devojčice navode da su potrebne češće policijske patrole u naseljima u večernjim satima, poboljšanje kontrole narkotika i zloupotrebe alkohola, posebno noću i vikendom, ali i efikasna reakcija policije u kontroli ponašanja posetilaca raznih mesta za noćne provode, u saobraćaju. Posebno je istaknuto

da nadležni organi i ustanove u situacijama prijave rodno zasnovanog nasilja i nasilja u porodici moraju da reaguju adekvatno i u najkraćem mogućem roku.

ANEKS 1: POZITIVNI PRIMERI IZ PRAKSE DRUGIH GRADOVA

Kako bismo sagledale postojeću normativu i praktično delovanje u sektoru bezbednosti i osećanju lične sigurnosti građanki Pančeva, Kraljeva i Zemuna, bilo je neophodno najpre istražiti da li u Srbiji postoje gradovi koji bi poslužili kao primeri dobre prakse, tj. koji imaju već donete lokalne strategije bezbednosti. Kao primere pozitivne prakse možemo da navedemo Niš i Leskovac, kao gradove koji su doneli strategije bezbednosti grada ili u kojima je pokrenut postupak donošenja ovakvih akata. Uočljiva je tendencija da veliki broj gradova u Srbiji ima donete strategije bezbednosti saobraćaja, ali se ove strategije ne odnose na kriminalitet uopšte, nego na samu saobraćajnu infrastrukturu i bezbednost na putevima, što smatramo da je nedovoljno i da ne pruža zaštitu od nasilja i drugih vrsta kriminaliteta koji se javljaju u gradovima širom Srbije.

GRAD NIŠ

Skupština grada Niša donela je sledeće dokumente:

- Odluku o pristupanju izradi Strategije bezbednosti grada Niša ("Sl. list grada Niša" br. 66/2009) i Odluku o usvajanju strategije bezbednosti grada Niša ("Sl. list grada Niša" br. 41/2010)
- Odluku o usvajanju strategije bezbednosti mladih grada Niša ("Sl. list grada Niša" br. 102/2013)
- Strategiju bezbednosti saobraćaja na putevima grada Niša za period od 2017. do 2021. godine sa akcionim planom za sprovođenje strategije bezbednosti na putevima grada Niša za period od 2017. do 2021. godine ("Sl. list grada Niša" br. 90/2018).

U *Strategiji bezbednosti grada Niša* iz 2010. godine nisu bile iskazane bezbednosne potrebe žena, posebno kada se radi o porodičnom nasilju i trgovini ljudima. Zbog toga je u istraživanju *Ka rodno osetljivoj Strategiji bezbednosti grada Niša*³² koje je 2014. godine realizovao Ženski istraživački centar iz Niša, navedeno da je neophodno sagledati bezbednosne potrebe oba pola, utvrditi razlike i promeniti postojeće strategije rodnom pristupom.³³ Lokalni strateški dokumenti, *Strategija bezbednosti grada Niša* (2010) i *Strategija bezbednosti mladih grada Niša* (2013) nemaju rodno senzitivni pristup. U ovim dokumentima, na osnovu velikog broja pokazatelja i statističkih podataka, izvršena je procena stepena bezbednosti na nivou gradskih opština i grada, evidentirani su ključni uzroci narušavanja bezbednosti, mapirane su najugroženije grupe i područja

32 Istraživanje je sprovedeno u okviru šireg projekta „Ka rodno osetljivoj strategiji bezbednosti grada Niša”, koji je realizovao stručni tim Ženskog istraživačkog centra za edukaciju i komunikaciju iz Niša, uz finansijsku pomoć OSCE Mission to Serbia Democratization Department DEMSEC.

33 Ženski istraživački centar za edukaciju i komunikaciju u Nišu, *Ka rodno osetljivoj Strategiji bezbednosti Grada Niša* 2014. <http://www.zicni.org.rs/projekti/projekat-ka-rodno-osetljivoj-strategiji-bezbednosti-grada-nisa-2014/>

rizika. Na osnovu toga su definisani strateški ciljevi i prioritetne aktivnosti usmerene na podizanje nivoa bezbednosti i organizovanja kompetentnih službi, kao i uloga pojedinih aktera u lokalnoj samoupravi. Kada je u pitanju lična i kolektivna bezbednost, konstatovano je da je stopa ukupnog kriminaliteta na području koje pokriva Policijska uprava u Nišu u porastu za period 2003-2006. godine, a nakon toga stagnira. U okviru segmenta o socijalnoj bezbednosti, kao specifičan cilj istaknuto je podizanje nivoa bezbednosne kulture i navedene su aktivnosti kojima se to postiže (identifikovanje i mapiranje javnih mesta u gradu koja imaju povećan nivo rizika po bezbednost građana, promocija bezbednosne kulture, podrška informisanju građana o rizicima po bezbednost na javnim mestima i sl). Kao poseban strateški cilj u segmentu socijalne bezbednosti navedeno je jačanje mehanizama za prevenciju i borbu protiv svih oblika kriminala.

Očigledno je da u navedenim lokalnim dokumentima, bezbednost nije sagledana iz rodne perspektive, niti su uzete u obzir bezbednosne potrebe i problemi koji pogađaju žene, osim kod porodičnog nasilja, gde je uopšteno konstatovano da su porodičnom nasilju u najvećem procentu izložene žene nižeg obrazovnog nivoa i životnog doba od 45-50 godina. Osim toga, za procenu nivoa bezbednosti nije uzet u obzir strah od kriminaliteta kao značajni pokazatelj osećanja (ne)sigurnosti i (ne)zadovoljstva radom organa formalne društvene kontrole u otkrivanju i procesuiranju krivičnih dela.

S druge strane, rezultati istraživanja su osnova za uspostavljanje saradnje predstavnika institucija u sektoru bezbednosti, lokalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i organizacija civilnog društva, posebno onih koje se bave ženskim ljudskim pravima, u utvrđivanju bezbednosnih prioriteta i bezbednosne politike na lokalnom nivou.

Cilj *Strategije bezbednosti mladih grada Niša* je da pruži empirijske informacije o stavovima mladih u Nišu o bezbednosti ovog grada, zatim o njihovoj informisanosti, kao i spremnosti da aktivno učestvuju u političkom i društvenom odlučivanju. Pri tome su obuhvaćene sledeće kategorije bezbednosti, izvedene iz Strategije bezbednosti grada Niša: 1) Opšta bezbednost - ključni indikatori sigurnosti i identifikacija glavnih problema koji narušavaju bezbednost mladih; 2) Ekonomska bezbednost a. Rad - nezaposlenost, siromaštvo, prava zaposlenih; b. Trgovina - kvalitet robe i usluga; 3) Socijalna bezbednost a. Zdravlje b. Kriminal c. Poštovanje ljudskih prava i prava manjina d. Saobraćaj i transport e. Vršnjačko i porodično nasilje 4) Društveno-politička odgovornost - aktivizam i informisanost mladih.

GRAD LESKOVAC

U Leskovcu je osnovan *Savet za bezbednost grada Leskovca*.³⁴ Aktivnosti Saveta su se u periodu 2011-2014. godine bazirale na organizaciji manifestacija i akcija povodom

34 Grad Leskovac, <https://www.gradleskovac.org/index.php/savet-za-bezbednost>

značajnih datuma i događaja. Po formiranju novog saziva Saveta za bezbednost grada Leskovca u februaru 2014. godine, pristupilo se pripremama za izradu Strategije bezbednosti grada Leskovca za period 2015-2020. godine i formirane su radne grupe za: 1) prevenciju bolesti zavisnosti, narkomanije i maloletničke delinkvencije, 2) prevenciju kriminala, nasilja i bezbednosti u saobraćaju, 3) prevenciju nasilja u porodici, 4) bezbednost ranjivih grupa i rodnu ravnopravnost, 5) prevenciju prirodnih katastrofa, 6) prevenciju javnog zdravlja, 7) bezbednost omladine, 8) prevenciju zaraznih bolesti domaćih i divljih životinja, 9) zaštitu životne sredine i 10) bezbednost nacionalnih manjina. Zadatkom radnih grupa je da u okviru svojih oblasti predlože mere za unapređenje bezbednosti građana i građanki Leskovca.³⁵

Radna grupa za bezbednost ranjivih grupa i rodnu ravnopravnost dala je inicijativu za oslobađanje od plaćanja administrativnih taksi žrtava porodičnog nasilja, na osnovu koje je Skupština grada Leskovca donela odluku o oslobađanju plaćanja gradskih administrativnih taksi žrtava porodičnog nasilja (2014). *Radna grupa za prevenciju nasilja u porodici* bavila se pitanjem izgradnje Sigurne kuće za žrtve porodičnog nasilja, psihoterapeutskim tretmanom počilaca nasilja u porodici i saradnjom nadležnih subjekata za zaštitu žrtava nasilja u porodici. Takođe, tokom 2015. godine ispitivano je i javno mnjenje o stanju bezbednosti u gradu Leskovcu i organizovane su brojne tribine na kojima se pričalo o važnosti izrade Strategije bezbednosti grada Leskovca.

U rezultatima ankete o stanju bezbednosti na teritoriji grada Leskovca³⁶ ispitivano je koliko se građani i građanke Leskovca osećaju bezbednim, kako bi se na osnovu toga predložile konkretne mere za Strategiju bezbednosti koja bi obuhvatila petogodišnji period 2015-2020. godine. Iz zaključaka istraživanja se vidi da se građani i građanke Leskovca u velikoj meri osećaju bezbedno u svom gradu, da su najveći uzroci problema nebezbednosti loša ekonomska situacija, siromaštvo, nezaposlenost i urušen sistem vrednosti u društvu, a da su najveći bezbednosni problemi u gradu pljačke, provale i razbojništva, nasilje povezano sa narkomanijom i alkoholizmom, stanje saobraćajne infrastrukture, narušavanje javnog reda od strane organizovanih grupa i pojedinaca i problem pasa lotalica. Posebnu percepciju bezbednosnih problema imaju pojedine kategorije građana i građanki Leskovca (ranjive grupe poput žena, školske populacije, romske populacije).

U okviru cilja prevencije i smanjenja kriminala na teritoriji grada Leskovca, kao osnovni zadaci su prepoznati: instaliranje sigurnosnih kamera na bezbednosno najugroženijim delovima grada, edukacija stanovništva uz pomoć relevantnih institucija i resocijalizacija učinilaca krivičnih dela.

35 Presentacija rada Saveta za bezbednost Grada Leskovca,
https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/savet%20za_bezbednost/Prezentacija_rada_Saveta_za_bezbednost_grada_Leskovca.pdf

36 | Ispitivanje javnog mnjenja o stanju bezbednosti na teritoriji Grada Leskovca,
https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/savet%20za_bezbednost/Prezentacija_Ankete_%20bezbednosti_28.5.2015.pdf

U Izveštaju o osnovnim pokazateljima stanja bezbednosti saobraćaja u periodu od 2012. do 2016. godine³⁷ pažnja je posvećena samo bezbednosti u saobraćaju.

Skupština Grada Leskovca usvojila je:

- Strategiju bezbednosti grada Leskovca za period 2018-2022. godinu³⁸
- Porodični priručnik za ponašanje u vanrednim situacijama³⁹

U središtu **Strategije za bezbednost grada Leskovca od 2018. do 2022. godine** nalazi se smanjenje kriminala u Leskovcu, a samim tim i prevencija vršnjačkog, partnerskog i porodičnog nasilja. Jedan deo strategije posvećen je Analizi rezultata ispitivanja javnog mnjenja – ankete o stanju bezbednosti na teritoriji grada.⁴⁰ Zaključak ankete je da se građani i građanke Leskovca u velikoj meri osećaju bezbedno u mestu u kome žive, jer „žive normalno i poštuju red i zakon“ (41,49%) i to što se ne kreću u krugovima u kojima se može ispoljiti nasilje (39,77%). Tek 5,66% građana smatra da su državni organi svojim dobrim radom doprineli njihovom osećanju lične bezbednosti. Po mišljenju građana i građanki, tri najveća bezbednosna problema u Leskovcu su pljačke, provale i razbojništva (47,91%), nasilje povezano sa narkomanijom i alkoholizmom (40,52%) i stanje saobraćajne infrastrukture (29,76%). Pored ovih problema, građane zabrinjava narušavanje javnog reda i mira od pojedinaca i kriminalnih grupa, psi lualice, vršnjačko nasilje. Kada se bezbednosni problemi sagledaju iz ugla žena i muškaraca uočava se da određeni bezbednosni problemi, poput pasa lualica, nasilja u porodici i seksualnog uznemiravanja više zabrinjavaju žene, nego muškarce. Najveći uzroci nasilja su loša ekonomska situacija, siromaštvo i nezaposlenost (83,24%), urušen sistem vrednosti u društvu (59%) i to što državni organi ne rade svoj posao (35,79%). Na pitanje da li je bezbednost neke grupe građana u Leskovcu ugrožena, veliki procenat ispitanika smatra da je bezbednost omladine i dece posebno ugrožena, zatim romske populacije, kao i starijih osoba i osoba sa invaliditetom. Veliki procenat građana Leskovca bi se angažovao u rešavanju nekog bezbednosnog problema. Ipak, zabrinjava činjenica da skoro trećina građana ne želi da se uključi u rešavanje problema u zajednici. Žene je posebno potrebno dodatno ohrabriti da se uključe u rešavanje bezbednosnih problema u gradu.

37 Izveštaj o osnovnim pokazateljima stanja bezbednosti saobraćaja u periodu od 2012. do 2016. godine, grad Leskovac, dostupno na https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/savet%20za_bezbednost/Izvestaj%20o%20stanju%20bezbednosti%20saobracaja%20na%20teritoriji%20grada%20Leskovca.pdf

38 Strategija bezbednosti grada Leskovca za period 2018-2022. godine, dostupna na <https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/dokumenta/Strategija%20bezbednosti%202018-2022.pdf>

39 Porodični priručnik za ponašanje u vanrednim situacijama, https://www.gradleskovac.org/images/stories/dokumenta/savet%20za_bezbednost/Vanredne_situacije_Cirilica_FINAL.pdf

40 Isto, str. 18

U strategiji su kao strateški prioriteti⁴¹ prepoznati prevencija i smanjenje kriminala u Leskovcu, saobraćajna infrastruktura kao značajan faktor bezbednosti, kvalitetan i bezbedan život za mlade, prevencija porodičnog i partnerskog nasilja, zdravlje ljudi i životna sredina, profesionalni kapaciteti Saveta u skladu sa izazovima problema bezbednosti.

Porodični priručnik za ponašanje u vanrednim situacijama⁴² se bavi pitanjima od svakodnevnog životnog značaja koji se tiču bezbednosti građana i građanki u smislu vanrednih prirodnih i bezbednosnih katastrofa poput požara u domaćinstvima, šumskih požara, poplava, spasavanja i rada na vodi – reke i jezera, problem klizišta i odrona, zemljotresi, tehničko-tehnološke opasnosti, nuklearne i radiološke nesreće, terorizam, ekstremni vremenski uslovi, ekstremna vrućina – toplotni udar, ekstremna hladnoća – snežne oluje i smrzavanje, oluje i udari groma, neeksplozivna ubojna sredstva, saobraćajne nesreće i prva pomoć u ovim situacijama.

41 Isto, str. 25

42 Porodični priručnik za ponašanje u vanrednim situacijama, grad Leskovac